

Lastensuojelu matkalla kohti tulevaa sote-maailmaa

Miltä maakuntien tilanteet näyttävät
lastensuojelun kuntakyselyn
maakunnallisten analyysien perusteella

Kuntamarkkinat
13.9.2018
Aila Puustinen-Korhonen

Kuntaliiton lastensuojelun kuntakyselyt

- Ensimmäinen lastensuojelun kuntakysely tehtiin 2012/2013, vastausprosentti 90,3.
- Toinen lastensuojelun kuntakysely tehtiin 10-12/2017.
 - » Kyselyt lähetettiin kuntien, kuntayhtymien ja yt-alueiden lastensuojelusta vastaaville viranhaltijoille.

KYSELY 2017

- » Vastausprosentti lastensuojelun 180 järjestäjätahon osalta on **92,3**.
- » 40 % vastauksista oli valmisteltu työryhmissä
- » Manner-Suomen 295 kunnasta 278 on vastanneiden kuntien ja yhteistoiminta-alueiden piirissä. Tämä on **94,2 %** kunnista.
- » Väestöpeitto on 96 %.
- » Vastaamatta jättäneissä (17 kuntaa) on pieniä ja keskisuuria kuntia ja kaksi kahden kunnan yt-alueita
- » 1.2.2018 julkistettiin raportti lastensuojelun tilannekuvasta koko aineiston perusteella. Analyysiä on jatkettu maakunnittaisella tarkastelulla.
- » 14.5.2018 julkistettiin erillisraportti lapsen pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyjen selvittämisen toimivuudesta ja 13.6.2018 julkistettiin erillisraportti henkilöstövoimavaroista, lasten mielenterveyspalveluista, muut terveyspalveluista ja sosiaalihuoltolain toimeenpanon tilanteesta.
- » Kuntakyselyjen raportit kootaan Kuntaliitto.fi:n nettisivulle
- » <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/sosiaali-ja-terveysasiat/kuntaliiton-lastensuojelun-kuntakyselyt-2012-ja-2017>

Taustatietoja lastensuojelupalvelujen palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta Manner-Suomessa

Vuonna 2017 lastensuojelupalvelujen järjestämisestä Manner-Suomessa vastasi 180 järjestäjää, joista kuntia oli 139, kuntayhtymiä 22, vastuukuntamallin mukaisia yt-alueita 19.

- yli puolet lastensuojelun järjestäjätahoista on väestöpohjaltaan alle 10 000 asukkaan kuntia
- Maakunnittaisessa tarkastelussa on huomioitava, että
- Kymenlaaksoon kuuluva Iitti kuuluu Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymään,
 - Simon kunta Lapista kuuluu Oulunkaaren kuntayhtymään Pohjois-Pohjanmaalla,
 - Heinävesi Etelä-Savosta kuuluu Pohjois-Karjalan Siun soteen,
 - Pohjois-Savon Varkaus ja Etelä-Savon Joroinen muodostavat yt-alueen, jossa vastuukuntana toimii Varkaus,
 - Pohjanmaalla sijaitsevan Kruunupyyn lastensuojelun palvelut järjestää Keski-Pohjanmaan Soite.

Lastensuojelupalvelujen järjestäjätahoista kolmen yt-alueen, yhden kuntayhtymän ja seitsemän kunnan lastensuojelupalvelujen tuottamisesta vastasi yksityinen palveluntuottaja. Tämä tuottamistapa koski yhteensä 17 kuntaa, joiden väestömäärä oli 95 743 as. (1,7 % väestöstä).

- » Palvelujen tuottajana toimii Pihlajalinna, Attendo, Terveystalo, Coronaria tai Mehiläinen.

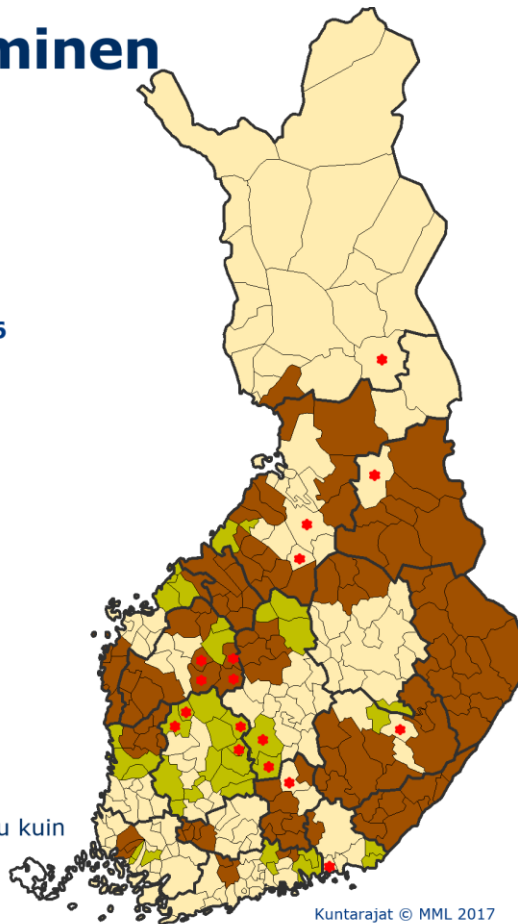
Lastensuojelun järjestäminen Manner-Suomessa 2017

Kunnat yhteensä, Manner-Suomi	295
Kunta järjestää palvelut itse	139 kuntaa
Yhteistoiminta-alueet yhteensä	41, kuntia 156
Kuntayhtymiä	22, kuntia 118
Vastuukuntamallin yt-alueita	19, kuntia 38

Lastensuojelun järjestäjätahoja yhteensä 180

Kuntien	139
Kuntayhtymien	22
Vastuukuntien	19

- Kunta järjestää
- Kuntayhtymä järjestää
- Vastuukunta järjestää
- Palvelun tuottajana muu kuin kunta tai kuntayhtymä
- Maakuntarajat

Kuntarajat © MML 2017
Karttakuva © Kuntaliitto/MS

Taustatietoja lastensuojelun asiakkuuksista koko maassa

- Vuonna 2017 lapsia sijoitettiin kiireellisesti 15 % enemmän kuin vuonna 2016.
 - » Nousua tapahtui Kainuussa, Kanta-Hämeessä, Keski-Pohjanmaalla, Lapissa, Pirkanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa ja Varsinais-Suomessa.
 - » Etelä-Savossa ja Päijät-Hämeessä kiireellisten määrä väheni.
 - » Etelä-Karjalassa ja Pohjanmaalla kiireellisten sijoitusten määrä pysytteli edellisen vuoden tapaan selvästi muuta maata matalammalla tasolla.
- Suhteutettuna väestön 0-17 -vuotiasta lasta kohti
 - » Eniten huostassa olevia lapsia oli Pohjois-Savossa (1,3 %) ja vähiten Pohjanmaalla (0,4 %).
 - » Eniten kiireellisiä sijoituksia tehtiin Pohjois-Karjalassa (0,5 %) ja Kanta-Hämeessä (0,5 %) ja vähiten Etelä-Karjalassa (0,1 %).
 - » Eniten lastensuojeluilmoituksia tehtiin Etelä-Karjalassa (9,5 %) ja vähiten Pohjanmaalla (4,7 %).
 - » Uusia asiakkaita lastensuojeluun tuli eniten Lapissa (3,8 %) ja vähiten Keski-Pohjanmaalla (0,4 %).
- Sijoitusmuodoittain tarkasteltuna laitospainotteisimpia maakuntia olivat Etelä-Pohjanmaa (35 %) ja Varsinais-Suomi (35 %). Koko maassa laitoksiin sijoitettujen lasten osuus oli 26 % sijoitetuista.

Taustatietoja kustannuksista

- Lastensuojelun laitos- ja perhehoidon sekä muiden lasten ja perheiden avopalvelujen nettokäyttökustannukset olivat vuonna 2016 1,189 mrd euroa.
 - » 6,6 % sosiaali- ja terveystoimen nettokäyttökustannuksista.
- Em. palvelujen ostot yksityisiltä palveluntuottajilta ovat merkittävästi kasvaneet vuodesta 1997.
 - » Vuonna 1997 em. palvelujen ostot yksityisiltä olivat **75 milj. euroa** ja vuonna 2016 ne olivat **543 milj. euroa**. Kasvua on tapahtunut keskimäärin 11,0 % vuodessa ajalla 1997-2016.
- Yksityisiltä ostettujen em. palvelujen osuus käyttökustannuksista oli vuonna 2016 41,6 %.
 - » Palvelujen sisällä on eroja vuoden 2015 tietojen mukaan:
 - » Lastensuojelun laitos- ja perhehoitoa ostettiin vuonna 2015 yksityisiltä palveluntuottajilta 440 milj. eurolla (61 % käyttökustannuksista),
 - » Lastensuojelun avohuoltopalveluja 61 milj. eurolla (23,4 % käyttökustannuksista).
 - » Muita lasten ja perheiden avopalveluja 26 milj. eurolla (10,9 % käyttökustannuksista).
- Lastensuojelun laitos- ja perhehoidon asukaskohtaiset kustannukset olivat korkeimmat Päijät-Hämeessä (159 euroa) ja matalimmat Keski-Pohjanmaalla (62 euroa). Keskimäärin kustannukset olivat Manner-Suomessa 124 euroa/AS. (Lähde: Tilastokeskus ja Kuntaliitto)

KUNTIEN NETTOKUSTANNUKSET v. 2016, €/AS - maakunta, laskeva

- Manner-Suomi keskimäärin
- Keskimääräistä korkeampi
- Keskimääräistä matalampi

	Lasten-	As.luku	Väestöstä	
2016 kuntajako	suojelun	31.12.2016	0-17 v.	0-17-vuot.
	laitos- ja			%-osuus
	perhehoito			
Manner-Suomi	124	5 474 083	1 066 170	19,5
Maakunnittain:				
Päijät-Häme	159	201 685	36 649	18,2
Varsinais-Suomi	144	475 543	87 522	18,4
Pohjois-Savo	142	247 776	45 289	18,3
Uusimaa	136	1 638 293	327 090	20,0
Kymenlaakso	129	177 659	30 585	17,2
Satakunta	127	221 740	40 286	18,2
Pohjois-Karjala	125	164 085	28 918	17,6
Kanta-Häme	125	173 781	33 637	19,4
Pirkanmaa	120	509 356	98 827	19,4
Keski-Suomi	118	276 196	53 888	19,5
Etelä-Savo	118	148 975	24 078	16,2
Kainuu	115	74 803	13 060	17,5
Etelä-Pohjanmaa	109	191 860	39 476	20,6
Lappi	105	180 207	33 215	18,4
Etelä-Karjala	105	130 506	21 991	16,9
Pohjois-Pohjanmaa	94	411 150	98 398	23,9
Pohjanmaa	63	181 441	37 626	20,7
Keski-Pohjanmaa	62	69 027	15 635	22,7

Lähde: Tilastokeskus, Kuntataloustilasto 2016

Sisältää myös kuntien liikelaitosten käyttökustannukset ja -tuotot

Käyttökustannukset = Toimintakulut (ml. sisäiset erät) + Poistot ja arvonalentumiset + Vyörytyskulut.

Käyttötuotot = Toimintatuotot (ml. sisäiset erät) + Vyörytystuotot + Valmistus omaan käyttöön sekä valmisteveraston muutos.

Nettokustannukset = käyttökustannukset - käyttötuotot

Lastensuojelun henkilöstövoimavarat ja juridisen asiantuntemuksen riittävyys maakunnittain tarkasteltuna

Taustatietoa sosiaalityöntekijöistä lastensuojelussa: KT Kuntatyönantajien työvoimatilannetta koskevat tiedustelut 2012 ja 2017

Tiedustelut lähetettiin kaikkiin kuntiin ja kuntayhtymiin. Kattavuus oli noin 75 % koko kunta-alan ko. ammattiryhmissä työskentelevästä henkilöstöstä.

Työvoimatiedustelun ajankohta	Sosiaalityöntekijä lastensuojelussa, työssä olevan henkilöstön lkm	Työvoimavaje lkm (vähennetty ne, joihin ei tarvetta palkata ketään)	Sosiaalityöntekijät lastensuojelussa koko maassa vuosina 2012 ja 2017
3.10.2012 tiedusteluun vastanneissa kuntayksiköissä (kattavuus 85 % ammattiryhmässä työskennelleistä)	1 284	158 • 11 % kaikista vakansseista	v. 2012: $1442 * 100 / 85 = 1696$
1.11.2017 tiedusteluun vastanneissa kuntayksiköissä (kattavuus 75 % ammattiryhmässä työskennelleistä)	1 402	96 • 6,4 % kaikista vakansseista • suhteellisesti eniten työvoimavajetta tässä ammattiryhmässä • työvoimavaje oli keskimäärin 2 % kaikissa tarkastelluissa ammattiryhmissä. 64,6 % vastaajista arvioi tämän ammattiryhmän työvoimatilanteen olevan lähivuosina huono, 21,5 % arvioi työvoimatilanteen olevan hyvä ja 13,9 arvioi tilanteen "ei hyvä eikä huono".	v. 2017: $1498 * 100 / 75 = 1997$ Joten vuosien 2012 ja 2017 välisenä aikana kunnat vahvistivat lastensuojelun sosiaalityön resurssia 301 sosiaalityöntekijällä . Tämä merkitsee vuoden 2018 palkkatasolla noin 16 milj. euron vuosittaista lisäpanostusta palkkoihin ja huomioiden hallinnolliset kulut noin 17,5 milj. euron lisäpanostusta kunnallisen lastensuojelun sosiaalityöhön.

Lastensuojelun käytettävissä olevat voimavarat

Asteikko: 1=ei lainkaan käytettävissä, 2= täysin riittämättömästi, 3=jonkin verran, 4=melko riittävästi, 5= täysin riittävästi.

Keskiarvot maakunnittain. Mitä lähempänä keskiarvo on lukua 5, sitä riittävämpi resurssi on maakunnan tasolla. Alle 3 keskiarvo kertoo huomattavasta resurssivajeesta.

		vakinaisessa virassa olevien sosiaalityön- tekijöiden työpanosta	sosiaali- työntekijöiden sijaisten työpanosta	sosiaali- ohjauksen työpanosta	perhetyön työpanosta	lastensuojelussa tarvittavaa juridista asiantuntemusta
Maakunta						
Etelä-Karjala	Mean	4,00	3,00	5,00	5,00	2,00
	N	1	1	1	1	1
Etelä-Pohjanmaa	Mean	3,50	1,71	3,14	3,50	2,75
	N	8	7	7	8	8
Etelä-Savo	Mean	3,80	2,40	4,20	4,00	3,40
	N	5	5	5	5	5
Kainuu	Mean	4,00	1,50	3,50	4,50	2,00
	N	2	2	2	2	2
Kanta-Häme	Mean	2,57	2,00	2,86	3,86	3,71
	N	7	7	7	7	7
Keski-Pohjanmaa	Mean	3,00	4,00	4,00	4,00	3,00
	N	1	1	1	1	1
Keski-Suomi	Mean	3,47	2,83	3,08	4,27	2,79
	N	15	12	13	15	14
Kymenlaakso	Mean	3,25	3,00	3,50	3,75	3,00
	N	4	4	4	4	4

		vakinaisessa virassa olevien sosiaalityöntekijöiden työpanosta	sosiaalityöntekijöiden sijaisten työpanosta	sosiaaliohjauksen työpanosta	perhetyön työpanosta	lastensuojelussa tarvittavaa juridista asiantuntemusta
Maakunta						
Lappi	Mean	4,12	3,19	3,29	4,24	3,00
	N	17	16	17	17	17
Pirkanmaa	Mean	3,73	2,53	3,33	3,73	2,93
	N	15	15	15	15	15
Pohjanmaa	Mean	3,33	2,87	3,13	3,56	2,22
	N	9	8	8	9	9
Pohjois-Karjala (sis. Heinävesi)	Mean	4,00	3,00	4,00	4,00	2,00
	N	1	1	1	1	1
Pohjois-Pohjanmaa (sis. Simo)	Mean	3,78	2,56	3,56	4,17	3,17
	N	18	16	18	18	18
Pohjois-Savo	Mean	3,86	2,93	3,50	3,93	2,62
	N	14	14	14	14	13
Päijät-Häme (sis. Iitti)	Mean	3,50	1,50	3,50	4,00	4,00
	N	2	2	2	2	1
Satakunta	Mean	3,60	3,56	4,11	4,40	3,44
	N	10	9	9	10	9
Uusimaa	Mean	3,39	2,83	3,58	3,79	3,21
	N	18	18	19	19	19
Varsinais-Suomi	Mean	3,29	2,55	3,65	3,76	3,45
	N	21	20	20	21	20
Total	Mean	3,57	2,71	3,47	3,96	3,04
	N	168	158	163	169	164

Huomioita resurssitilanteesta maakunnittain avovastausten perusteella (N=138)

- Laillistettujen sosiaalityöntekijöiden/sijaisten rekrytointipulmia on erityisesti Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Savossa, Kanta-Hämeessä, Keski-Suomessa, Kymenlaaksossa, Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa, Päijät-Hämeessä, Satakunnassa, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa.

Juridisen avun saaminen lastensuojelukysymyksiin tulisi olla nykyistä helpompaa

- Ostopalveluhankintoihin kerrottiin liittyvän usein mietintää siitä, onko kysymyksessä riittävän monimutkainen tai vaikea asia juridisesti, jotta ostettavaa palvelua voidaan hankkia.
- Työntekijöiden omaa juridista osaamista on kehitetty koulutuksella, perehtymällä oikeuskäytäntöön ja lakien soveltamisoppaisiin ja käsikirjoihin tms. lähteisiin.
- Vastauksissa painotettiin sitä, että juridisen asiantuntemuksen saaminen lastensuojelukysymyksiin pitäisi olla nykyistä helpompaa ja sitä pitäisi olla saatavissa laajasti lastensuojelun erilaisiin tilanteisiin. Sen tulisi olla riittävän lähellä asiakastyötä.
 - » Ulkopuolinen ostettu asiantuntija-apu koettiin monesti asiakastyöstä irralliseksi.

Mielenterveyspalveluiden ja muiden terveyspalveluiden saatavuus maakunnittain

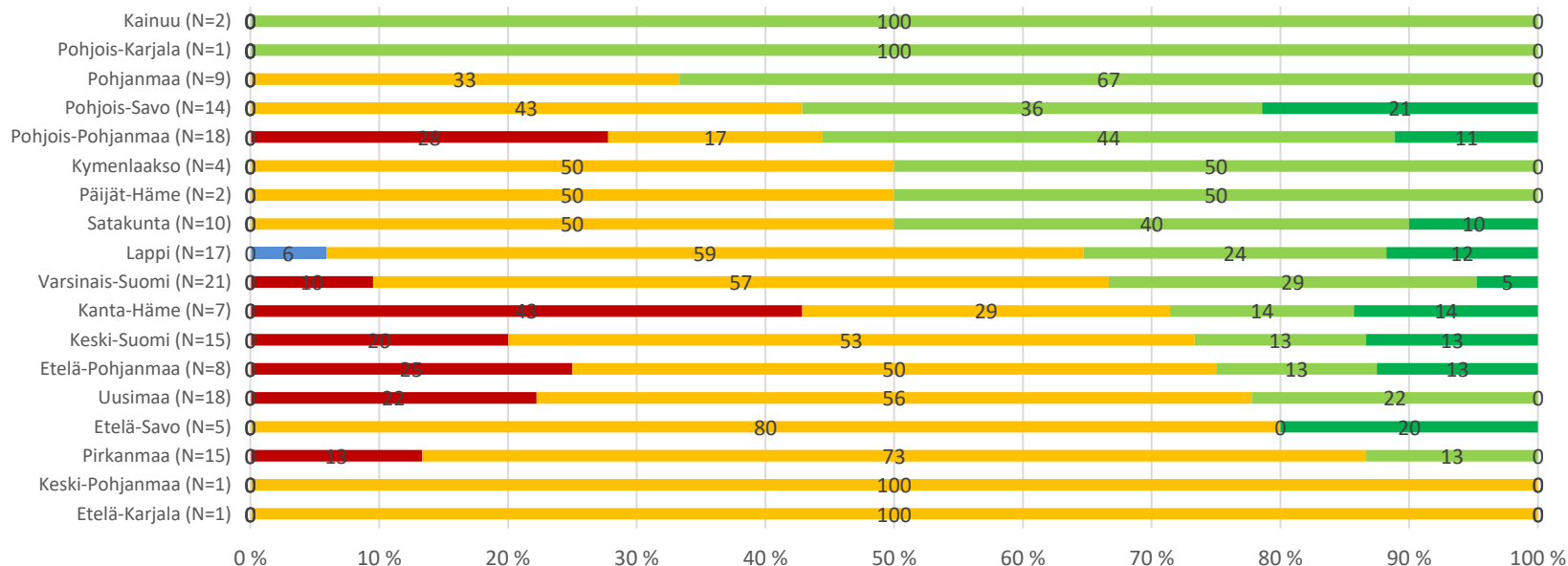
Kaikista palveluista lasten mielenterveyspalvelut ovat vaikeimmin saatavilla lastensuojelun asiakkaille

- Yleiskuva koko aineiston perusteella:
 - » Lasten mielenterveyspalvelujen saatavuudessa on tapahtunut heikennystä viidessä vuodessa olennaisesti
 - » Vain 37 % vastanneista kunnista ja yt-alueista arvioi tässä kyselyssä mielenterveyspalvelujen järjestyvän lapsille kohtuullisella työmäärällä ja viiveellä tai viiveettä tarkoituksenmukaisena. Viisi vuotta sitten 63 % vastaajista arvioi näin.

Maakunnittainen yleiskuva:

- » Maakunnista ainoastaan Kainuun ja Pohjois-Karjalan tilanne on melko hyvä. Palvelut järjestyvät kohtuullisella työmäärällä ja viiveellä.
- » Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Karjalassa palvelujen saaminen on vaikeaa: Ne järjestyvät, mutta se on hankalaa ja vie paljon aikaa
- » Pohjois-Pohjanmaan, Varsinais-Suomen, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Uudenmaan ja Pirkanmaan tilanne on huolestuttava. Näiden maakuntien monissa kunnissa palvelu jää useimmiten kokonaan saamatta.
- » Muiden maakuntien sisällä palvelujen saatavuudessa on kuntien välisiä suuriakin eroja. Tämä on haaste maakuntien sote-valmistelulle ja palvelujen rakentamiselle maakuntiin.

Lasten mielenterveyspalvelut, % (N=168)

■ eos=ei osaa sanoa

■ 2=palvelu jää useimmiten kokonaan saamatta

■ 4=palvelu järjestyy kohtuullisella työmäärällä ja viiveellä

■ 1=palvelutarvetta ei ole ollut

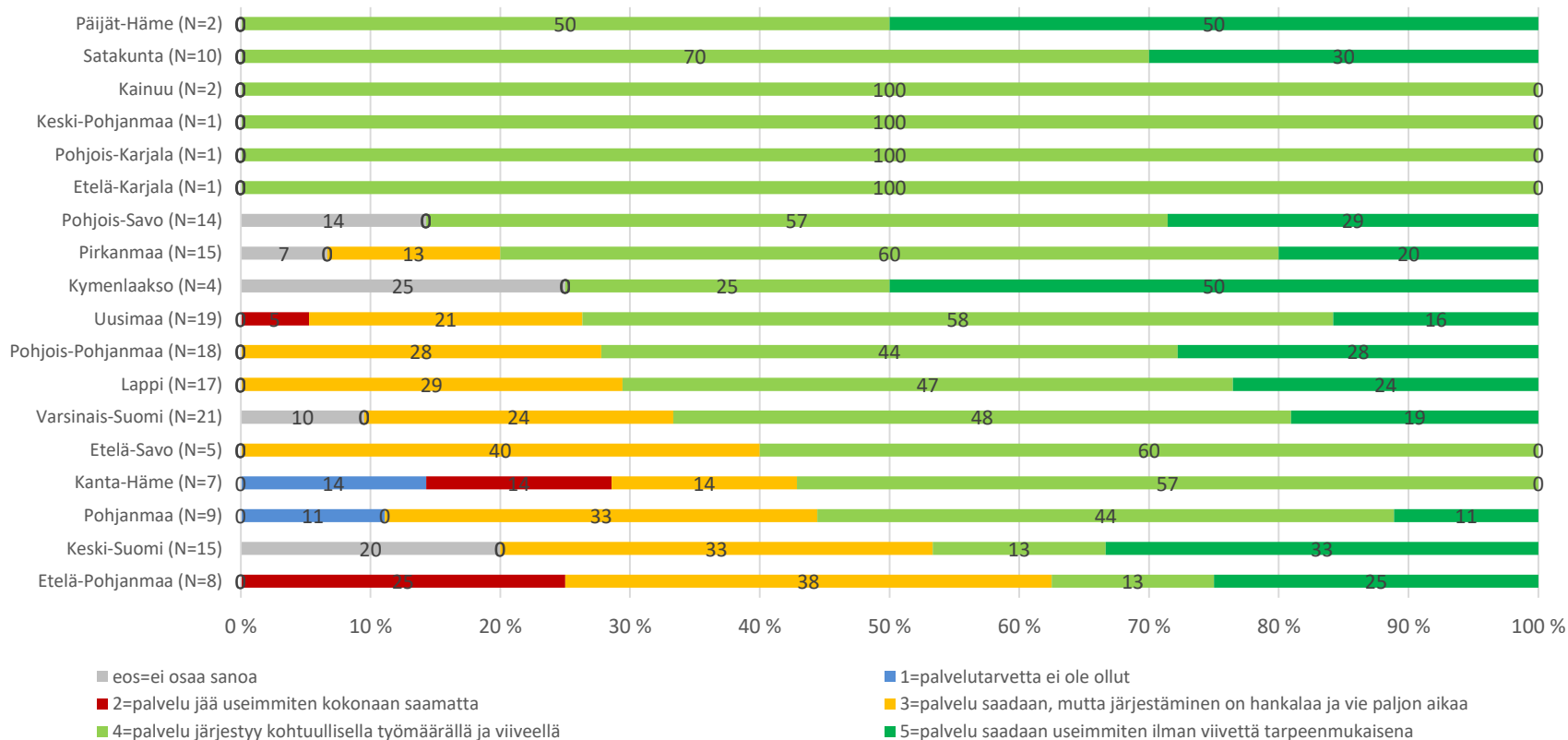
■ 3=palvelu saadaan, mutta järjestäminen on hankalaa ja vie paljon aikaa

■ 5=palvelu saadaan useimmiten ilman viivettä tarpeenmukaisena

Muiden terveydenhuollon palvelujen saaminen on vaikeutunut viidessä vuodessa

- Lastensuojelun asiakkaina olevien lasten terveysterveysten saaminen on vaikeampaa kuin viisi vuotta sitten, jolloin kysely edellisen kerran tehtiin.
- Maakunnista Päijät-Hämeessä, Satakunnassa, Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Karjalassa terveysterveysten saaminen lastensuojelun asiakkaille onnistuu parhaiten, muiden maakuntien alueella on epätasaisuutta palvelujen tarpeenmukaisessa saamisessa.

Muut terveydenhuollon palvelut lapselle, % (N=169)

Puuttuvia terveydenhuollon palveluja paikataan ostopalveluilla

- Kunnat ja yt-alueet joutuvat paikkaamaan terveysterveysten saatavuusvajetta ostamalla näitä palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta. Kyselyn mukaan aiempaa useampi kunta ja yt-alue ostaa lapsille terveysterveysten palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta:
 - » 58 % ostaa perheterapiaa, 42 % lääkäripalveluja, 41 % psykologipalveluja ja 39 % toimintaterapiaa
 - » HUOM: näiden palvelujen saatavuus perusterveydenhuollosta ja erikoissairaanhoidosta lastensuojelun asiakkaina oleville on turvattu lailla (lastensuojelulaki 15 §:Terveysterveysten erityiset velvollisuudet)

Huomioita uudistetun sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain toimivuudesta käytännössä

Sosiaalihuoltolain toimeenpano maakunnittain loppuvuodesta 2017

- Sosiaalihuoltolaki tuli voimaan pääosin 1.4.2015
- Tavoitteena oli siirtää sosiaalipalvelujen painopistettä lastensuojelusta sosiaalihuoltolain mukaisiin keveämpiin palveluihin ja vähentää lastensuojelutoimien tarvetta. Onko näin tapahtunut?
 - » Kuntakyselyn mukaan lain toimeenpano on vielä kesken useissa kunnissa ja yt-alueilla.
- Maakunnallisesta tarkastelusta saadaan **suuntaa antavia tilannekuvia** maakunnittain.
 - » Sosiaalihuoltolain toimeenpano näyttää edenneen ripeimmin Satakunnassa, Pohjois-Savossa, Etelä-Savossa ja Pohjois-Pohjanmaalla.
 - » Kanta-Hämeen, Kymenlaakson ja Lapin haasteena on lain toimeenpanon epätasaisuus kuntien välillä: osassa ollaan pitkällä ja osassa vasta alussa.
 - » Erityisesti Etelä-Pohjanmaalla, Kymenlaaksossa ja Kainuussa toimeenpanoon tarvitaan tehostamista tulevinä vuosina.
 - » Kaikkien maakuntien sote-valmistelussa on kuitenkin varmistettava sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen saatavuus ja resurssien riittävyys, jotta perheiden varhainen tuki vahvistuu.

Uuden sosiaalihuoltolain myötä ehkäisevät palvelut ovat vahvistuneet ja niihin on resursoitu

1=täysin eri mieltä - 5=täysin samaa mieltä

keskiarvot asteikolla 1-5

Maakunta, laskeva	keskiarvo	N	keskihajonta
Satakunta	3,80	10	0,919
Pohjois-Savo	3,64	14	0,745
Etelä-Savo	3,60	5	1,140
Pohjois-Pohjanmaa (sis. Simo)	3,56	18	1,199
Pirkanmaa	3,36	14	1,082
Varsinais-Suomi	3,30	20	1,174
Kanta-Häme	3,29	7	1,254
Lappi	3,29	17	1,312
Uusimaa	3,16	19	1,167
Keski-Suomi	3,13	15	0,915
Pohjanmaa	3,11	9	1,167
Keski-Pohjanmaa	3,00	1	
Pohjois-Karjala (sis. Heinävesi)	3,00	1	
Päijät-Häme (sis. Iitti)	3,00	2	1,414
Etelä-Pohjanmaa	2,50	8	0,535
Kymenlaakso	2,50	4	1,732
Kainuu	1,50	2	0,707
Etelä-Karjala (ehkäiseviä palveluja vahvistettu jo Eksoten aloittaessa 2010)	1,00	1	
Kaikki maakunnat keskiarvo	3,26	167	1,125

Muita huomioita maakunnittaisesta tilanteesta lainsäädäntöön liittyen

(keskiarvot, asteikko 1-5, 1=täysin eri mieltä- 5=täysin samaa mieltä)

Ainoastaan Pirkanmaalta tuli vastausten perusteella hieman tukea sille näkemykselle, että **sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ja lastensuojelun rajapinta on selkeä eikä esimerkiksi aiheuta pulmatilanteita tai tarpeetonta asiakkuuksien siirtelyä lastensuojeluun ja lastensuojelusta pois**. Vastausten keskiarvo Pirkanmaalla oli 3,33. Kaikkien maakuntien keskiarvo oli 2,61.

Etelä-Karjala, Kainuu, Pirkanmaa ja Päijät-Häme olivat vahvimmin samaa mieltä siitä, että **Sosiaalihuoltolain 2015 voimaan tulleet säännökset ovat selkeitä ja hyvin tiedossa lastensuojelun käytännössä** (keskiarvot 4,0-4,13). Muiden maakuntien keskiarvot vaihtelivat 2,00- 3,59:n välillä. Kaikkien maakuntien keskiarvo oli 3,38.

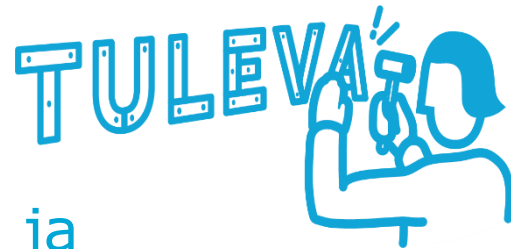
Muita huomioita maakunnittaisesta tilanteesta lainsäädäntöön liittyen

(keskiarvot, asteikko 1-5, 1=täysin eri mieltä- 5=täysin samaa mieltä)

- Ainoastaan Pohjois-Savosta tuli hieman tukea näkemykselle, että **kiireellisiä sijoituksia tarvitaan nykyään vähemmän, koska palveluja pystytään tarjoamaan nykyisin aiemmassa vaiheessa** (keskiarvo 3,15). Muiden maakuntien vastausten keskiarvot vaihtelivat välillä 1,63-3,00. Kaikkien maakuntien keskiarvo oli 2,33.
- Kainuu, Päijät-Häme, Keski-Pohjanmaa ja Etelä-Karjala olivat samaa mieltä siitä (arviot 4-5), että **kiireellisen sijoituksen (Lsl 38 §) edellytysten tiukentamista koskevaa säännöstä (voimaan 1.1.2016) on helppo soveltaa käytännössä**. Muiden maakuntien vastaajien keskiarvot vaihtelivat 2,0-3,83 välillä. Kaikkien maakuntien vastausten keskiarvo oli 3,33.
- Sekä sosiaalihuoltolaki että lastensuojelulaki on uudistettu 2015. Lakien tulkintaongelmat ja epäselvyys ovat vaikeuttaneet avovastausten (N=52) perusteella lakien toimeenpanoa.

Lasten pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyjen selvittäminen maakunnittain

Viranomaisyhteistyö, tiedonkulku ja
tarvittavat terveydenhuollon
tutkimukset maakunnittain
tarkasteltuna

Huomioita nykytilanteesta ja maakunnallistuvasta lastensuojelusta

- Sote-uudistuksen jälkeen lastensuojelun järjestäjätahoja on nykyisen 180 sijasta 18.
- Varhaiskasvatuksen ja koulun palvelut mukaan lukien kuraattori- ja psykologipalvelut jäävät kuntien järjestämisvastuulle ja sote-palvelut tulevat maakuntien järjestämisvastuulle. Syntyy uudenlainen rajapinta ja yhteisten toimintamallien merkitys korostuu.
- Poliisilaitoksia on Manner-Suomessa 11. Tulevien 18 maakunnan tulee varmistaa, että yhteistyörakenteet ja -käytännöt lastensuojelun, poliisilaitosten ja terveydenhuollon kanssa luodaan sujuviksi, mikäli niitä ei jo ole olemassa.
- Etelä-Karjalassa, Pohjois-Karjalassa ja Keski-Pohjanmaalla on jo nyt kaikki maakunnan kunnat kattava sote-kuntayhtymä ja Kainuussa ja Päijät-Hämeessä lähes koko maakunnan kattava sote-kuntayhtymä. Tällä on vaikutusta olemassa oleviin yhteistyörakenteisiin ja käytäntöihin.
- Tällä hetkellä yli puolet lastensuojelua järjestävistä kunnista ja yt-alueista on väestöpohjaltaan alle 10 000 asukkaan kuntia, joissa nousee esiin suhteellisen harvoin lapsen pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyjä.
 - » vakiintuneita ammattikäytäntöjä, vahvaa osaamista ja yhteistyörakenteita on ollut vaikea muodostaa ja ylläpitää
 - » tarvetta esimerkiksi yhteisiin koulutuksiin ja yhteyshenkilöihin poliisin kanssa tehtävään työhön ei ole syntynyt
 - » kuitenkin jatkossa maakunnan sotessa kaikilla lastensuojelun ammattilaisilla tulisi olla riittävä osaaminen lapsen pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyn selvittämiseen liittyvissä asioissa

Ydinviestit maakunnittaisesta tarkastelusta

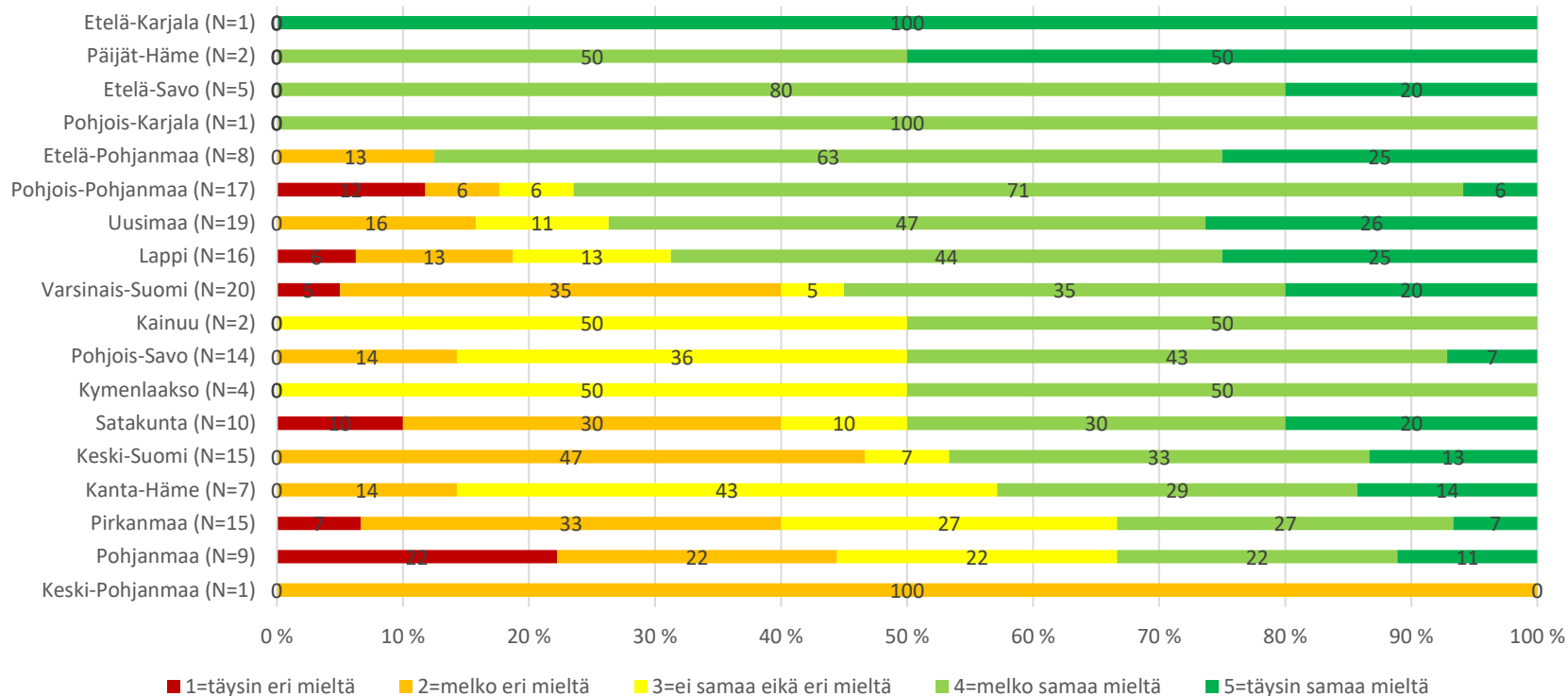
Lapsen pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyjen selvittämisen sujuvuudessa ja yhteistyön toimivuudessa poliisin ja terveydenhuollon kanssa on maakunnittaista epätasaisuutta, mikä ainakin osittain johtuu maakuntien nykytilanteen erilaisuudesta.

- » Esimerkiksi Kainuun maakunnassa on vain kaksi lastensuojelun järjestäjää (Puolanka ja Kainuun sote ky), Etelä-Karjalassa yksi (Eksote), Pohjois-Karjalassa yksi (Siun sote) ja Päijät-Hämeessä kolme (Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä, Heinola ja Sysmä). Näissä maakunnissa on onnistuttu luomaan jo nykyisin melko hyvin toimiva yhteistyö ja tiedonkulku poliisin kanssa. Tässä on onnistunut kohtuullisesti myös Etelä-Savo, vaikka siellä lastensuojelua järjestää kuusi järjestäjätahoa (kuntia ja yt-alueita).
- » Lastensuojelun saama konsultaatio poliisilta näyttäisi olevan hyvällä tasolla Pohjois- ja Etelä-Karjalassa, Päijät-Hämeessä, Satakunnassa, Kainuussa ja Etelä-Pohjanmaalla. Muissa maakunnissa on tässä asiassa epätasaisuutta ja konsultaation riittämättömyyttä.
- » Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuudessa poliisille on epävarmuutta kaikissa muissa maakunnissa paitsi Etelä- ja Pohjois-Karjalassa, Päijät-Hämeessä, Etelä-Savossa, Kainuussa ja Keski-Pohjanmaalla.

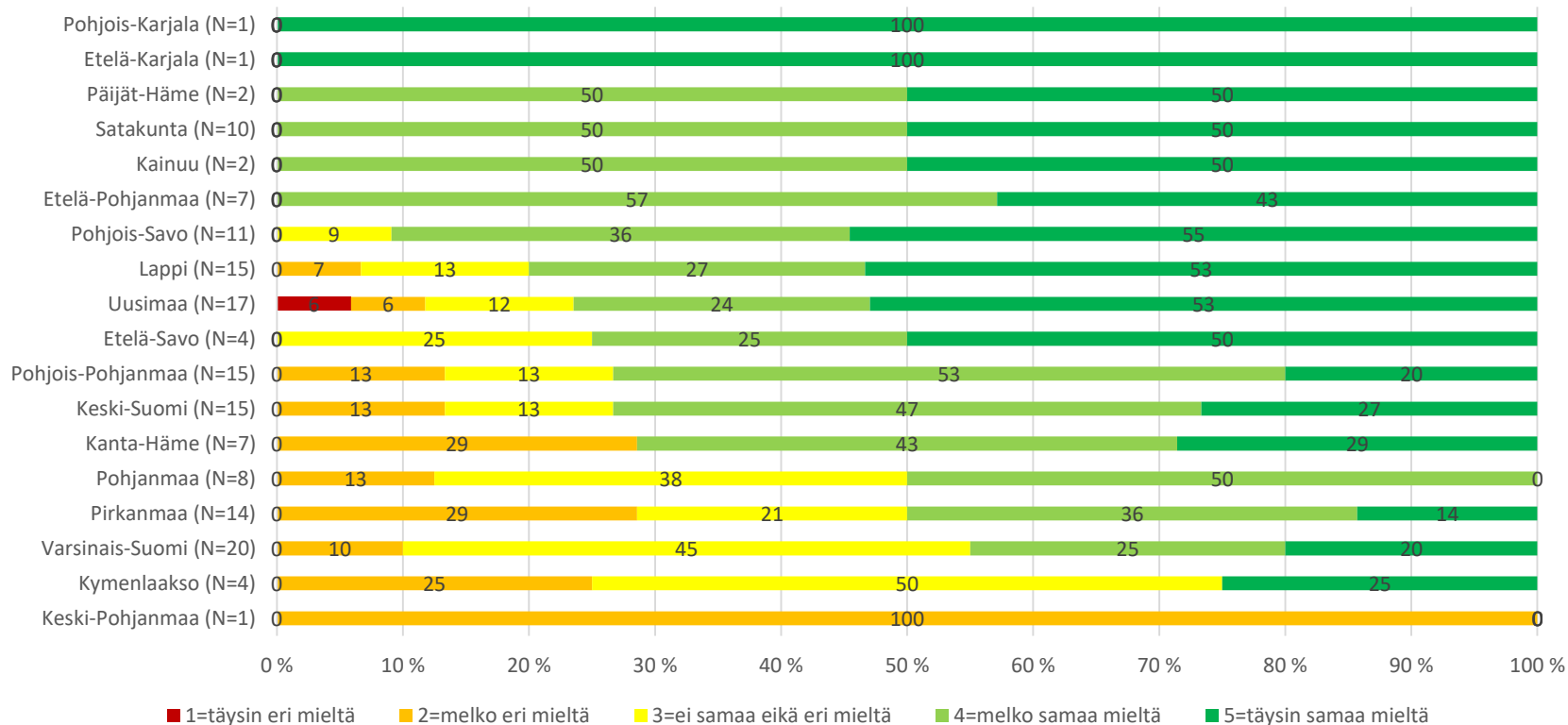
Ydinviestit maakunnittaisesta tarkastelusta

- » Viranomaisten välinen vastuunjako ja käytäntö lapsen ja perheen tukemisessa selvitysprosessin aikana näyttäisi parhaiten toimivan Pohjois- ja Etelä-Karjalassa. Tältä osin on myöskin epätasaisuutta maakuntien välillä.
- » Yhteisten tapaamisten ja koulutusten järjestämisessä ja yhteishenkilöissä poliisissa ja sosiaalitoimessa on vastaavanlaista maakunnittaista epätasaisuutta.
- » Lapsen pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyyn liittyvät terveydenhuollon tutkimukset toteutuvat parhaiten Pohjois- ja Etelä-Karjalassa ja Keski-Pohjanmaalla. Useissa maakunnissa on näissä palveluissa huolestuttavaa hajontaa eri vastausvaihtoehtojen välillä ("palvelut jäävät kokonaan saamatta" – "ne saadaan useimmiten ilman viivettä tarpeenmukaisena").
- » Suuri "ei samaa eikä eri mieltä" -vastaajajoukko koostuu pääasiassa pienistä kunnista, joissa on hyvin harvoin lapsen pahoinpitely- tai seksuaalirikosepäilyjä. Tarvetta vakiintuneiden yhteistyökäytäntöjen luomiseen ei silloin luontevasti synny.

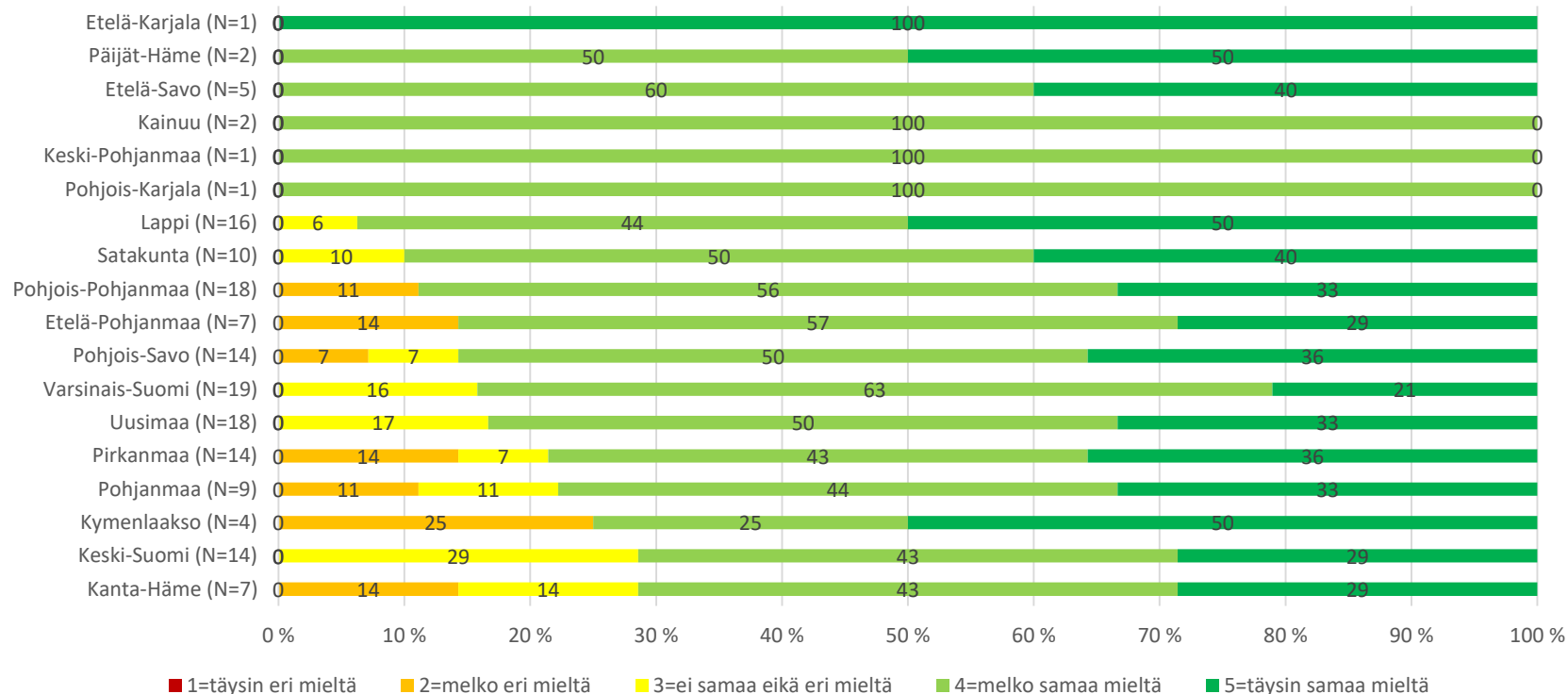
Yhteistyö ja tiedonkulku poliisin kanssa pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyissä on toimivaa ja viihteöntä, % (N=166)

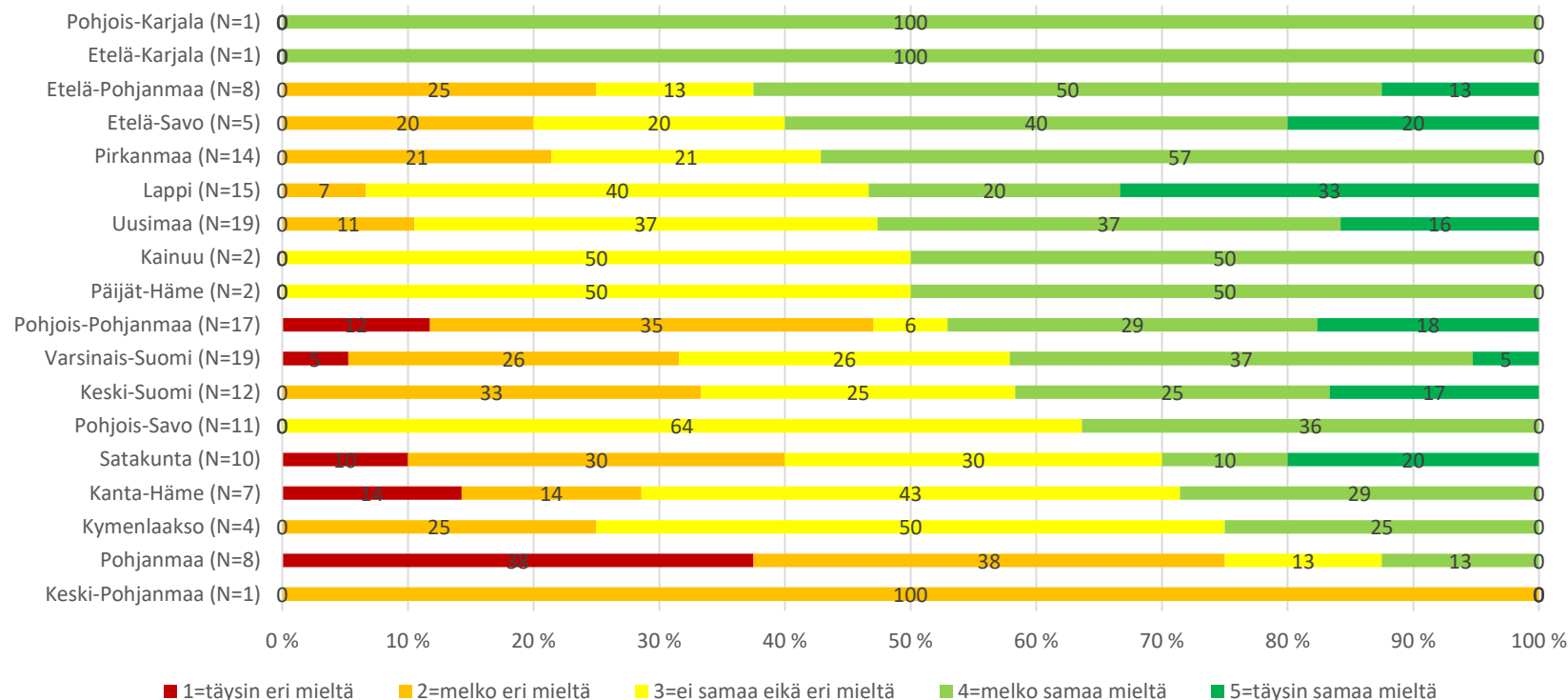
Lastensuojelu saa poliisilta tarvittaessa riittävästi konsultaatiota lapsen pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyjen selvittämiseen liittyen, % (N=154)

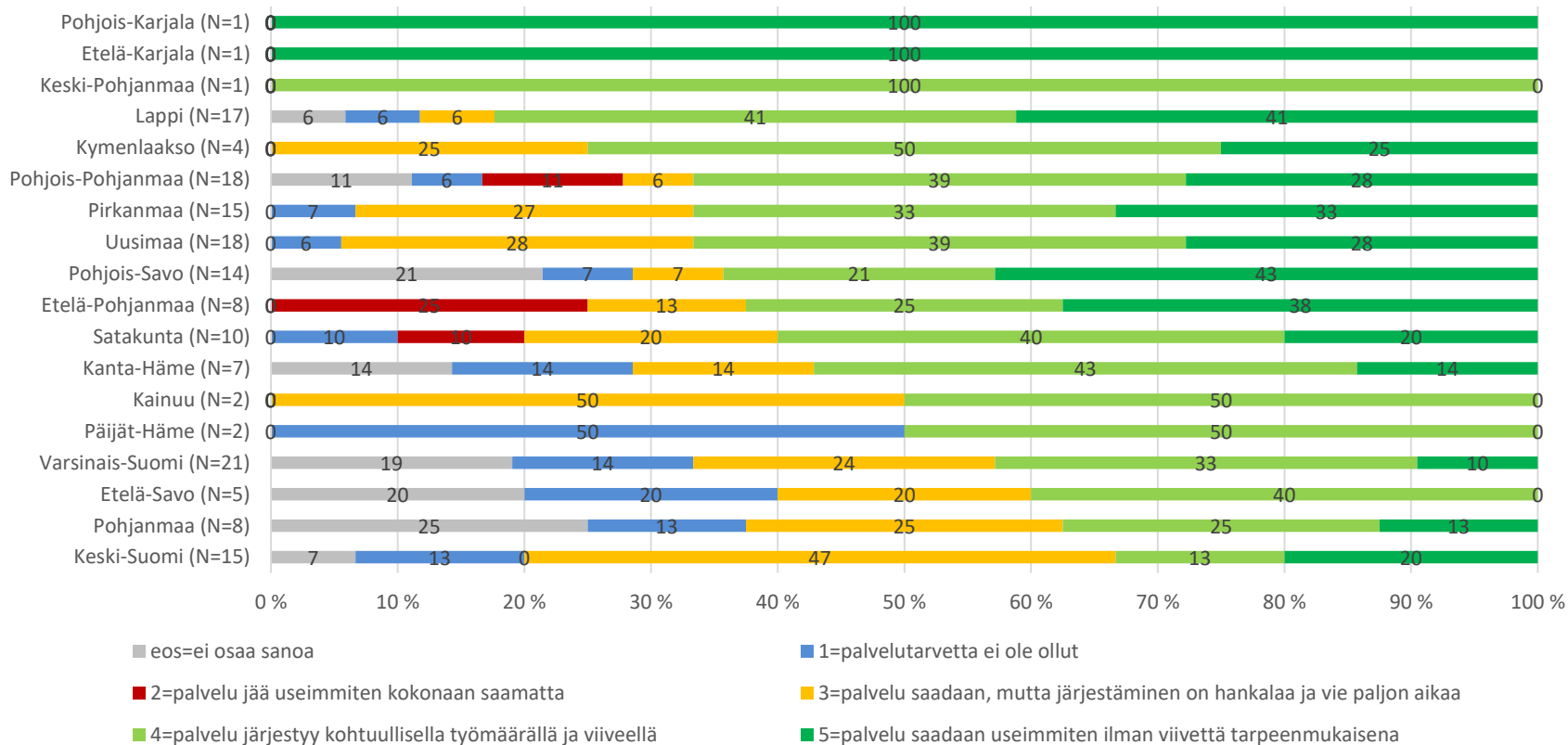
Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus ja tietojen antaminen poliisille epäiltäessä lapsen joutuneen seksuaalirikoksen tai väkivaltarikoksen uhriksi toimii hyvin käytännössä, % (N=162)

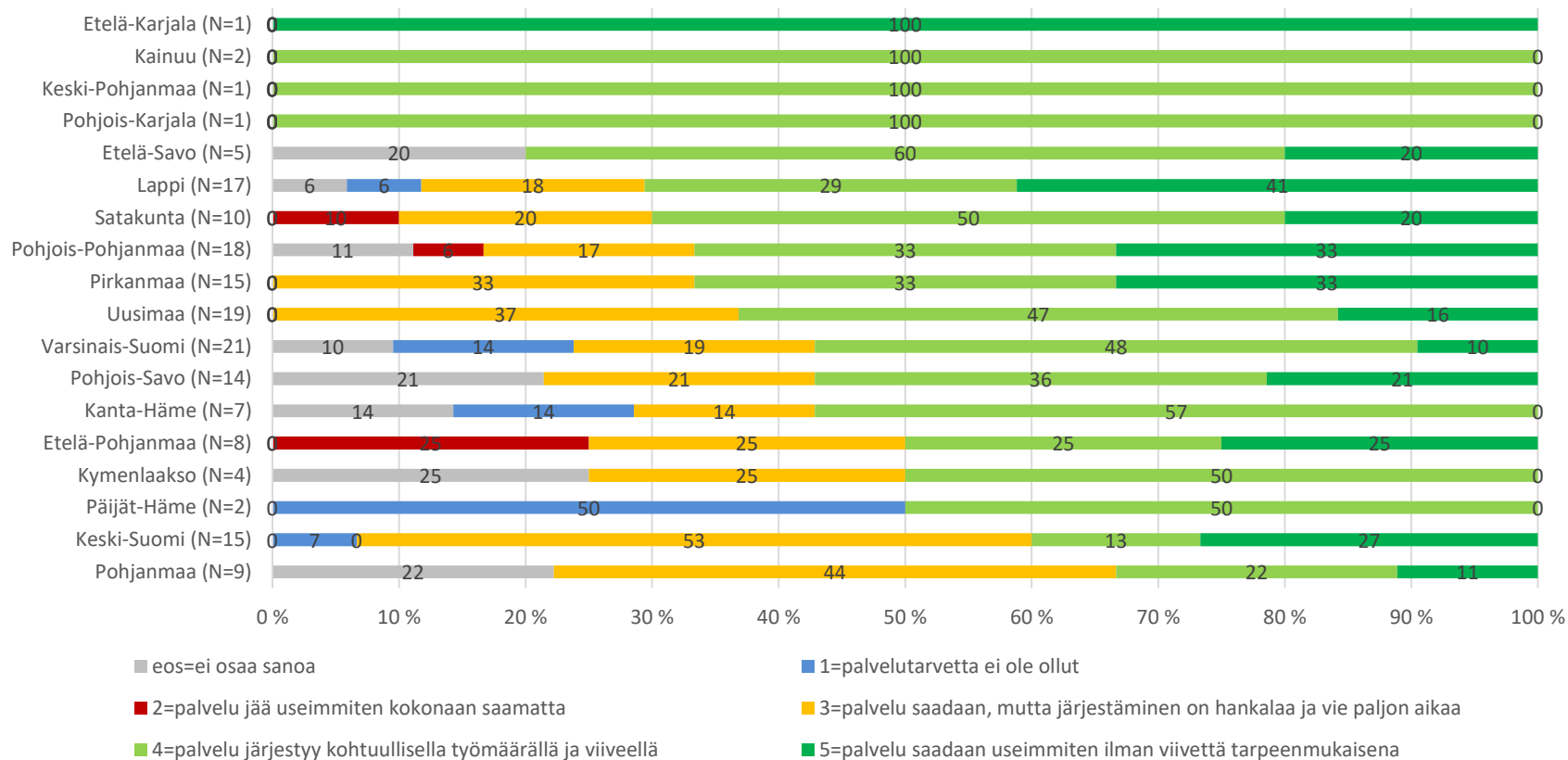
Viranomaisten välinen vastuunjako ja käytäntö lapsen ja perheen tukemisessa seksuaali- ja pahoinpitelyepäilyn selvitysprosessin aikana toimii hyvin käytännössä, % (N=156)

Seksuaalisen hyväksikäytön selvittämiseen liittyvät terveydenhuollon palvelut, % (N=167)

Pahoinpitelypäilyn selvittämiseen liittyvät terveydenhuollon palvelut, % (N=169)

Lastensuojelu tulevassa maakunnassa?

- Monitoimijainen palveluverkko, joka kannattelee ja auttaa asiakasperhettä eri tilanteissa.
- Vastuunjako, yhteistyörakenteet ja toimintatavat on sovittu eri toimijoiden kesken.
- Lapsiperhe on yhteinen asiakas myös käytännön tasolla. Pällekkäistä työtä ei tehdä.
- Toimijoilla on herkkyyys sosiaalityön mukaan ottamiseen siinä vaiheessa, kun se on tarpeellista.

Lastensuojelun tiimejä

- riittävä määrä
viranhaltajia
kantavien
- sosiaali-
sosiaali-
perhet
terveyd
lastenv
- asiakasm
tehtävän

**Moniammatillinen
palvelutarpeen arviointitiimi**
sosiaalihuoltolain mukaiset
palvelutarpeen arviot ja
lastensuojelutarpeen.

Juridinen ja tarvittava erityisasiantuntemus

- sestavissa, l
- JURIDINEN JA MUU TARVITTAVA
ERITYISASiantuntemus
 - TYÖNOHJAUS JA AMMATILLINEN
TÄYDENNYSKOULUTUS
 - TIIMEIHIN "RUUHKAHUIPPUINA"
JALKAUTUVA RESURSSITIIMI
 - RIITTÄVÄ SIHTEERIN TYÖPANOS

**Tiimeihin "ruuhkahuippuina"
jalkautuva resurssitiimi**

Riittävä sihteerin työpanos

**POLIISIN JA
LASTENSUOJELUN
YHTEINEN
TOIMINTAMALLI**

**LASTENSUOJELU
VARHAISKASVATUKSEN
JA KOULUN TUKENA**

**ERIKOISSAIRAANHOITO,
JA LASTEN- JA
NUORISOPSYKIATRIAN
PALVELUT SAATAVILLA.**

**PERHEKESKUKSIA
JA OSAAMIS- JA
TUKIKESKUKSIA**

**PERHENEUVOLAPALVELUT
VAHVANA TUKENA
PERHEILLE**

**RIITTÄVÄT
SOSIAALIHUOLTOLAIN
MUKAISET PALVELUT**

ASIAKASPERHE KESKIÖSSÄ JA OSALLISENA

**LASTENSUOJELUN
MONI-
AMMATILLISIA
TIIMEJÄ**

**JURIDINEN JA MUU
TARVITTAVA
ERITYISASIAANTUNTEMUS**

**TYÖNOHJAUS JA
AMMATILLINEN
TÄYDENNYSKOULUTUS**

**TIIMEIHIN
"RUUHKAHUIPPUINA"
JALKAUTUVA
RESURSSITIIMI**

**RIITTÄVÄ SIHTEERIN
TYÖPANOS**

**SUORAN VALINNAN SOTE-
KESKUKSIA JA SUUN
TERVEYDENHUOLLON
YKSIKKÖJÄ**

**PERUSTOIMEENTULOTUKI
KELALTA**

**MONIAMMATILLI-
NEN
PALVELUTARPEEN
ARVIOINTITIIMI**

**Lastensuojelun
sijaishuolto**

**NÄYTTÖÖN PERUSTUVAT
VANHEMPAIN TUEN
MALLIT KÄYTÖSSÄ KOKO
PALVELUJÄRJESTELMÄSSÄ**

Sote-studio

- **Sote-studio on kanava nopeaan tiedonvälitykseen, ajankohtaisten asioiden esille nostoon ja keskustelun pohjaksi. Sote-studio käsittelee ajankohtaisimmat aihepiirit tuoreeltaan Kuntaliiton sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntijoiden johdolla.**
- **Seuraa Sote-studiota omalta työpisteeltäsi joko suorana lähetyksenä tai myöhemmin tallenteena. Ensimmäinen lähetyks tulee lokakuun aikana ja käsittelee ajankohtaisia sote-asioita, asiakasmaksu-uudistusta, kuntien kustannusvertailujen tuloksia ja henkilökuljetuksia. Tervetuloa mukaan!**

Kiitos osallistumisesta tähän
seminaariin ja kiinnostuksesta
lastensuojelua kohtaan!